

مالیه عمومی و تنظیم خط مشی مالی دولت

تالیف

دکتر عزت‌اله عباسیان

شماره مسلسل ۹۱۱۴

شماره انتشار ۳۸۳۹

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه : عباسیان، عزت‌اله، ۱۳۴۶
 عنوان و نام پدیدآور : مالیه عمومی و تنظیم خط‌مشی مالی دولت/ تألیف عزت‌اله عباسیان.
 مشخصات نشر : تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۲۷۰ ص.: مصور، جدول، نمودار.
 فروست : انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۸۳۹.
 شابک : 978-964-03-7066-7
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 عنوان دیگر : مالیه عمومی و خط‌مشی مالی دولت
 موضوع : مالیه عمومی
 موضوع : سیاست اقتصادی
 موضوع : بودجه‌ریزی
 شناسه افزوده : دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
 رده‌بندی کنگره : HJ ۱۳۱/ع۲م۲ ۱۳۹۶
 رده‌بندی دیویی : ۳۳۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۸۱۰۹۳۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN:978-964-03-7066-7

عنوان: مالیه عمومی و تنظیم خط‌مشی مالی دولت
 تألیف: دکتر عزت‌اله عباسیان
 نوبت چاپ: اول
 تاریخ انتشار: ۱۳۹۶
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
 چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۱۸۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	ذ
فصل اول : مالیه عمومی و بررسی نقش دولت‌ها	۱
۱,۱ مقدمه.....	۱
۲,۱ سازوکارهای تخصیص در اقتصاد.....	۲
۳,۱ نقش و جایگاه دولت در اقتصاد.....	۴
۴,۱ اقتصاد بخش عمومی و مالیه عمومی.....	۹
۵,۱ نیاز به بخش عمومی در اقتصاد.....	۱۱
۱,۵,۱ دولت حداقل.....	۱۲
۲,۵,۱ موارد شکست بازار.....	۱۴
۳,۵,۱ توزیع عادلانه درآمد و امکانات اقتصادی.....	۱۸
۶,۱ اهداف و وظایف اقتصادی دولت.....	۱۹
خلاصه فصل.....	۲۳
خودآزمایی.....	۲۳
پی نوشت شماره(۱) فصل اول.....	۲۵
فصل دوم : مبانی رفاه، کارایی و عدالت	۲۹
۱,۲ مقدمه.....	۲۹
۲,۲ اقتصاد رفاه و قضایای اساسی آن.....	۳۰
۳,۲ کارایی اقتصادی و بهینگی پارتویی.....	۳۴
۴,۲ عدالت و نابرابری‌های اقتصادی.....	۴۱
۱,۴,۲ نظریه‌های توزیع درآمد.....	۴۳
۲,۴,۲ سنجش و اندازه‌گیری نابرابری در توزیع درآمد.....	۴۷
۵,۲ مفهوم فقر و اندازه‌گیری آن.....	۵۱
۱,۵,۲ شاخص‌های فقر.....	۵۶
خلاصه فصل.....	۵۹
خودآزمایی.....	۶۰

۶۳.....	فصل سوم : مخارج دولت.....	-
۶۳.....	۱,۳ مقدمه.....	-
۶۴.....	۲,۳ تقسیم‌بندی مخارج عمومی.....	-
۶۵.....	۱,۲,۳ انواع دیگر تقسیم‌بندی مخارج عمومی.....	-
۶۷.....	۳,۳ ترکیب مخارج و اندازه دولت.....	-
۶۸.....	۴,۳ رشد بخش عمومی.....	-
۶۸.....	۱,۴,۳ الگوهای توسعه.....	-
۷۰.....	۲,۴,۳ قانون واگنر.....	-
۷۰.....	۳,۴,۳ قانون بامول.....	-
۷۱.....	۴,۴,۳ مدل سیاسی.....	-
۷۳.....	۵,۴,۳ بوروکراسی.....	-
۷۳.....	۶,۴,۳ تنظیم بودجه.....	-
۷۴.....	۷,۴,۳ قدرت انحصاری.....	-
۷۴.....	۸,۴,۳ فساد.....	-
۷۵.....	خلاصه فصل.....	-
۷۶.....	خودآزمایی.....	-
۷۹.....	فصل چهارم : درآمدهای دولت.....	-
۷۹.....	۱.۴ مقدمه.....	-
۸۰.....	۲,۴ ترکیب درآمدهای دولت در اقتصاد.....	-
۸۴.....	۳,۴ درآمدهای مالیاتی.....	-
۸۸.....	۱.۳.۴ اهداف و وظایف مالیات.....	-
۸۹.....	۲,۳,۴ اصول حاکم بر مالیات‌ها.....	-
۹۲.....	۴,۴ اجزای مالیات.....	-
۹۳.....	۱,۴,۴ نرخ‌ها و ساختارهای مالیاتی.....	-
۹۳.....	۱,۱,۴,۴ مالیات تناسبی.....	-
۹۵.....	۲,۱,۴,۴ مالیات تصاعدی.....	-
۹۷.....	۳,۱,۴,۴ مالیات تنازلی.....	-
۹۷.....	۵,۴ مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم.....	-

فهرست □ ج

۹۸	تفاوت مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم	۱,۵,۴
۹۹	مهمترین مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم	۲,۵,۴
۱۰۵	مفاهیم مالیاتی	۶,۴
۱۰۵	ظرفیت مالیاتی و کوشش مالیاتی	۱,۶,۴
۱۰۷	اجتناب مالیاتی و فرار مالیاتی	۲,۶,۴
۱۱۰	انتخاب پایه مالیاتی مناسب	۷,۴
۱۱۲	مالیات و سیاست‌های اقتصادی	۸,۴
۱۱۴	درآمدهای غیرمالیاتی	۹,۴
۱۱۸	خلاصه فصل	
۱۱۸	خودآزمایی	
۱۲۰	پیوست شماره (۱) فصل چهار: جایگاه مالیات در اقتصاد ایران	
۱۲۳	فصل پنجم: آثار اقتصادی مالیات	
۱۲۳	مقدمه	۱,۵
۱۲۴	انواع آثار مالیات	۲,۵
۱۳۰	تأثیر مالیات بر بازار، با استفاده از تحلیل جزئی از سیستم قیمت‌ها	۳,۵
۱۳۲	بار اضافی مالیات (DWL)	۱,۳,۵
۱۳۵	مالیات‌ها در بازار رقابت کامل کالاها و خدمات	۴,۵
۱۳۵	مالیات بر واحد فروش	۱,۴,۵
۱۳۹	اثر مالیات بر واحد خرید	۲,۴,۵
۱۴۳	مالیات منفی (یارانه) بر واحد فروش در بازار رقابت کامل	۵,۵
۱۴۷	مالیات، یارانه و آثار تخصیصی	۶,۵
۱۴۸	آثار مالیات بر درآمد اشخاص	۷,۵
۱۴۹	تفاوت مالیات بر درآمد و مالیات بر فروش	۸,۵
۱۵۰	آثار مالیات بر درآمد شرکت‌ها و مالیات بر سود	۹,۵
۱۵۲	مالیات بهینه	۱۰,۵
۱۵۳	قاعده عکس کشش‌ها	۱,۱۰,۵
۱۵۴	قاعده رمزی	۲,۱۰,۵
۱۵۵	تعیین نرخ بهینه مالیات برای حداکثر کردن درآمد مالیاتی دولت	۳,۱۰,۵

- ۱۱,۵ - مالیات بر ارزش افزوده ۱۵۶
- ۱,۱۱,۵ - نحوه جمع آوری مالیات بر ارزش افزوده ۱۵۸
- ۲,۱۱,۵ - انواع مالیات بر ارزش افزوده ۱۶۰
- ۳,۱۱,۵ - مزایا و معایب مالیات بر ارزش افزوده ۱۶۱
- ۱۲,۵ - تفاوت مالیات های متعارف با خمس و زکات (مالیات های اسلامی) ۱۶۴
- خلاصه فصل ۱۶۵
- خودآزمایی ۱۶۵

- فصل ششم : کالاهای عمومی و پیامدهای خارجی ۱۶۷**
- ۱,۶ - مقدمه ۱۶۷
- ۲,۶ - تولید کالاهای عمومی ۱۶۸
- ۱,۲,۶ - تولید کارای کالای عمومی ۱۸۰
- ۱,۱,۲,۶ - الگوی تهیه کارآمد کالای عمومی براساس تعادل جزئی ۱۸۱
- ۲,۱,۲,۶ - الگوی پیگو ۱۸۴
- ۳,۱,۲,۶ - الگوی ساموئلسون ۱۸۴
- ۳,۶ - پیامدهای خارجی ۱۸۶
- ۱,۳,۶ - راه حل هایی برای تصحیح پیامدهای خارجی ۱۹۱
- خلاصه فصل ۱۹۵
- خودآزمایی ۱۹۵

- فصل هفتم : سیاست های اقتصادی کلان دولت ۱۹۷**
- ۱,۷ - مقدمه ۱۹۷
- ۲,۷ - انواع سیاست های اقتصادی ۱۹۸
- ۳,۷ - درآمد ملی تعادلی ۲۰۲
- ۴,۷ - کسری بودجه دولت ۲۰۶
- ۵,۷ - معیارهای انتخاب سیاست اقتصادی ۲۰۹
- ۶,۷ - قرضه عمومی ۲۱۰
- ۱,۶,۷ - اوراق قرضه و انواع آن ۲۱۵
- ۱,۱,۶,۷ - اوراق خزانه ۲۱۶

فهرست □ خ

۲۱۶	اسناد خزانه ۲,۱,۶,۷	-
۲۱۷	اوراق قرضه دولتی ۳,۱,۶,۷	-
۲۱۷	اوراق قرضه شهرداری‌ها ۴,۱,۶,۷	-
۲۱۸	اوراق مشارکت ۵,۱,۶,۷	-
۲۲۰	خلاصه فصل	-
۲۲۰	خودآزمایی	-
۲۲۳	فصل هشتم : دولت و منابع مالی اسلامی	-
۲۲۳	۱,۸ مقدمه	-
۲۲۴	۲,۸ نقش دولت در اقتصاد اسلامی	-
۲۲۷	۳,۸ درآمدهای دولت در نظام اسلامی	-
۲۲۷	۱,۳,۸ انفال و ثروت های طبیعی	-
۲۲۸	۲,۳,۸ مالیات ها	-
۲۳۰	۳,۳,۸ بهای خدمات دولتی	-
۲۳۱	۴,۳,۸ کمک های مردمی	-
۲۳۱	۵,۳,۸ استقراض	-
۲۳۱	۶,۳,۸ سایر درآمدها	-
۲۳۲	۴,۸ نظام مالی اسلامی	-
۲۳۵	خلاصه فصل	-
۲۳۵	خودآزمایی	-
۲۳۷	فصل نهم: بودجه	-
۲۳۷	۱,۹ مقدمه	-
۲۳۸	۲,۹ مفهوم بودجه	-
۲۴۱	۳,۹ اصول بودجه	-
۲۴۴	۴,۹ مراحل بودجه	-
۲۵۰	خلاصه فصل	-
۲۵۰	خودآزمایی	-
۲۵۳	پاسخنامه	-

د □ مالىه عمومى و تنظيم خطمشى مالى دولت

کتابنامه ۲۵۹

پیشگفتار

به گفته پُل ساموئلسون، آنچه جذابیت علم اقتصاد را در میان علوم مختلف بیشتر کرده است داشتن همزمان دو ویژگی "سخت‌گیری علمی" و "توجه به ظرافت‌های رفتار انسان" می‌باشد. این به آن معنا است که بر خلاف سایر علوم، علم اقتصاد بدون آن که از چارچوب علمی خارج شود قضاوت‌های ارزشی دخیل در رفتارهای انسان را هم در نظر می‌گیرد. به همین دلیل هم هست که علم اقتصاد، تعمیم‌هایی از نظریه‌های خود را به سایر علوم هدیه می‌دهد. این ویژگی علم اقتصاد، بخصوص در مطالعات مالیه عمومی (نسبت به بقیه شاخه‌های آن) برجسته‌تر است.

برای اقتصاددانان همانند سایر اندیشمندان علوم اجتماعی، این واقعیتی ملموس است که هر جامعه‌ای که از مرحله سنتی عبور نموده و وارد دوران گذار اقتصادی شده باشد، لاجرم نظامات روابط دولت - ملت و بروکراسی اداری و حضور برجسته سازمان‌های دولتی در آن مشهود است. دولت در هر سطحی از توسعه‌یافتگی که کشور قرار داشته باشد وظیفه تولید و عرضه کالاها و خدمات عمومی را به عهده دارد. مطالعه استفاده بهتر از منابع برای تولید کارای این کالاها و خدمات، موضوع مالیه عمومی را تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر، مخارج و درآمدهای دولت و آثار مترتب بر آنها بر اساس دو گفتمان کارایی و عدالت دو عنوان کلی مطالعه در این شاخه را تشکیل می‌دهند.

کتاب حاضر حاصل تجربه طولانی مولف در تدریس مالیه عمومی در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران و دیگر دانشگاه‌های کشور است. در این کتاب مهمترین مفاهیم مالیه عمومی جدید که به تدریج در گذر تاریخ این شاخه از علم اقتصاد شکل گرفته‌اند و مورد نیاز دانشجویان رشته‌های مدیریت، حسابداری، اقتصاد، حقوق و سایر علاقه‌مندان به موضوع دخالت دولت در اقتصاد است به بیانی ساده و البته آکادمیک توضیح داده شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم تا از تمام کسانی که در تدوین و چاپ این اثر اینجانب را یاری کردند، تشکر نمایم. همچنین، ضمن پذیرش مسولیت خطاهای احتمالی موجود در کتاب، از تمامی خوانندگان عزیز تقاضا دارم که در رفع آنها، من را کمک کنند.

دکتر عزت اله عباسیان

عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی سینا